

Unieke vakopleidingen overleven amper

Werkgevers zitten te springen om audiciens en prothesemakers. Toch kiezen maar weinig jongeren voor zo'n bijzondere beroepsopleiding. Bij de Dutch HealthTec Academy proberen ze het tij te keren.

Na twee mislukte mbo-opleidingen had Joeri Benjamins (23) eigenlijk de moed al opgegeven. Op een verjaardag krijgt hij de tip om eens mee te lopen bij Reys Tandtechniek, een bedrijf dat volgens zijn oom 'iets met kunstgebitten' doet. Benjamins werkt inmiddels drie jaar bij het bedrijf en volgt in deeltijd de opleiding tandtechniek, vertelt hij glunderend. 'Ik had geen idee dat dit bestond. Als ik dit niet had gedaan, was ik zonder papertje in een fabriek terechtgekomen.'

Hoe anders ging het bij Levina Gielesen (18). Zij weet al sinds haar 13de dat ze met gips wil werken en protheses wil maken. 'Ik heb vroeger vaak in de gipskamer gezeten omdat ik mijn botten brak', zegt ze in het leslokaal van de studie orthopedisch technicus. 'Na een stage ben ik via via bij deze opleiding terechtgekomen. Ik heb al van vier bedrijven gehoord dat ik een sollicitatiebrief in kan leveren als ik mijn diploma heb.'

Benjamins en Gielesen zijn studenten van de Dutch HealthTec Academy in Utrecht, de enige mbo-school in Nederland waar je kunt leren hoe je kunstgebitten, kronen en protheses maakt. In totaal zijn er dertig van dit soort unieke beroepsopleidingen, met in totaal drieduizend studenten. Wie ook kleine mbo-opleidingen buiten de 'creatieve ambachten' en 'gezondheidstechniek' meetelt, zoals betontimmerman en touringcarhauffeur, komt op ruim 160 opleidingen en zesduizend studenten. Ter vergelijking: het mbo telt ruim 480.000 studenten.

Hoewel het nieuwe studiejaar in het mbo deze week officieel is geopend met vuurwerk en confetti, hebben kleine vakopleidingen het moeilijk. De opleidingen staan 'permanent in overlevingsstand', concludeerde een onderzoeksrapport dit voorjaar.

Het grootste probleem zijn de kleine studentenaantallen per opleiding, licht mbo-expert Ruud Baarda toe, een van de auteurs. Met vijf of dertien aanmeldingen per jaar lopen sommige opleidingen 'een enorm risico', aldus Baarda, vooral financieel. Als ook werkgevers niet alert zijn of scholing niet belangrijk vinden, dreigt een opleiding te verdwijnen.

Baarda benadrukt dat hij niet 'romantisch wil doen' over kleine beroepsopleidingen. Als de arbeidsmarkt niet om bepaalde vakmensen vraagt, is het stopzetten van een opleiding uiteindelijk 'een gegeven'. 'Maar als een opleiding een noodzakelijke bijdrage levert aan de BV Nederland, dan moet die opleiding blijven bestaan.'

Opvallend is dat de vraag naar gespecialiseerde makers vaak groter is dan het aanbod. De Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) bijvoorbeeld verwacht dit

jaar dertig vacatures voor schoenmakers, terwijl er in 2018 nog geen tien studenten zijn afgestudeerd. Bij orthopedisch technicus (niveau 3 en 4) zijn er 110 vacatures op nul gediplomeerden. Bij audiciens is het gat met vijfhonderd vacatures op 94 gediplomeerden nog groter.

Ruud Mols, directeur van de Dutch HealthTec Academy, heeft dit jaar alles op alles gezet om een klas orthopedische schoentechniek te laten starten. 'Vorig jaar is het niet gelukt', zegt Mols. 'Dan kun je besluiten dat een opleiding stopt,

maar dat willen wij niet en het bedrijfsleven al helemaal niet. De branchevereniging klopt echt bij ons aan de deur om te zorgen dat er voldoende studenten komen.'

Met een speciaal 'acquisitieprogramma' via sociale media en bedrijven heeft de school, onderdeel van MBO Amersfoort, zestien studenten weten te enthousiasmeren. 'Dat is voor ons de ondergrens, kleiner kan bijna niet. Want als er elk jaar twee afvallen, dan blijven er na vier jaar nog maar acht studenten over. Dat is wel een

heel klein klasje om een heel team omheen te zetten.'

Een nieuw actieprogramma voor volgend studiejaar is al in de maak. Want de opleiding schoenherstel heeft dit jaar nul aanmeldingen gekregen, terwijl ook hier vraag naar is. 'De studenten liggen niet voor het oprapen', constateert Mols. 'Brandweerman, dierenarts of bioloog zoals Freek Vonk worden, dat spreekt bij kinderen tot de verbeelding. Maar ik heb nog nooit iemand gehoord die op jonge leeftijd schoenmaker of opticien wil worden. We moeten echt alle zeilen bijzetten.'

Bij de opleiding shoe developer, die vorig studiejaar is gestart, gaat het beter. Studenten leren hier van begin tot eind een schoen te ontwerpen, maken en repareren. Niet alleen voor schoenmerken zoals Durea of sportmerk Fila, maar ook voor mensen die aangepaste schoenen nodig hebben of steunzolen. Dit jaar starten tien eerstejaars.

'Shoe developers die technisch onderlegd zijn en bijvoorbeeld patronen kunnen tekenen zijn wereldwijd aan het uitsterven', zegt docent Liesel Swart in het leslokaal waar een groep studenten tweedehands schoenen opknaapt. 'Ze hebben gegarandeerd een baan.'

Hoe ging het vroeger?

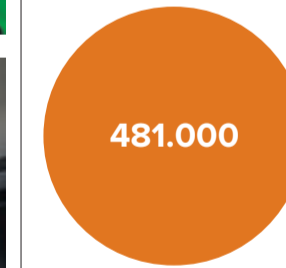
Kleine, unieke ambachtopleidingen bestaan in twee varianten: in deeltijd via een werkgever (vier dagen werken, een dag studie) en voltijds (vier dagen opleiding, een dag stage). Van oudsher leiden schoenmakers, goudsmiden en juweliers hun opvolgers zelf op in het bedrijf. In de jaren tachtig en negentig starten brancheverenigingen eigen opleidingen, zodat elke schoenmaker hetzelfde leert. Dit zijn vaak cursussen voor volwassenen met veel praktijk en een beetje theorie. Door een wetswijziging in de jaren

negentig kunnen ook mbo-instellingen praktijkopleidingen aanbieden. Scholen mogen zowel de deeltijd- (bbi in jargon) of voltijdsvaariant (bol) aanbieden. Om kleine beroepsopleidingen te beschermen, heeft de overheid diverse maatregelen genomen. Zo heeft samenwerkingsverband SBB een meldpunt waar werkgevers en scholen kunnen aankloppen als het voortbestaan van een opleiding op het spel staat. Jaarlijks komen hier acht tot tien meldingen binnen. Kleine opleidingen krijgen ook extra geld.

Links: studenten shoe developer Ellen en Daan knappen tweedehands-schoenen op. **Onder links:** kunstgebitten en kronen maken bij de opleiding tandtechniek. **Onder rechts:** Levina (staand) in het leslokaal van de studie orthopedisch technicus. FOTO'S: PETER STRELITSKI VOOR HET FD

Unieke beroepsopleidingen: klein, maar noodzakelijk

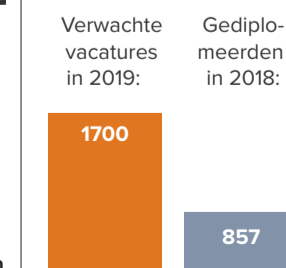
Ruim 481.000 studenten volgen een mbo-opleiding

Daarvan hebben ruim 6000 gekozen voor een kleine en vaak unieke opleiding (minder dan 50 studenten)

Vooraf bij de opleidingen in de richting gezondheids-techniek en creatief vakmanschap is het verschil tussen vraag en aanbod groot:

In het kort

- Kleine vakopleidingen in het mbo hebben moeite voldoende studenten te vinden.
- Aan de vraag van werkgevers ligt het niet: het aantal vacatures is vaak groter dan het aantal gediplomeerden.
- Het goede nieuws: de waardering van ambachten zit in de lift, net als ondernemerschap.